



Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 16450/2023
18.10.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Драгане Миросављевић и Надежде Видић, чланова већа, у парници тужиле-противтужиле АА из ..., чији је пуномоћник Небојша Николић, адвокат из ..., против туженог-противтужиоца ББ из ..., чији је пуномоћник Милош Јовановић, адвокат из ..., по тужби и по противтужби ради одређивања мера заштите од насиља у породици, одлучујући о ревизији тужиле-противтужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 95/23 од 21.03.2023. године, у седници одржаној 18.10.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 95/23 од 21.03.2023. године и пресуда Основног суда у Јагодини П2 213/22 од 13.01.2023. године у ставу петом, шестом и осмом изреке и у укинutom делу предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Јагодини П2 213/22 од 13.01.2023. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и забрањено туженом да се приближава тужили на удаљености мањој од 100м и наложено да се на овој удаљености уздржава од приближавања тужили. Ставом другим изреке, забрањено је туженом да на било који начин даље узнемирава тужилу и наложено му је да се уздржава од сваког дрског, злонамерног и безобзирног понашања којим угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство тужиле лично или преко средстава комуникације. Ставом трећим изреке, одређено је да се мере заштита од насиља у породици туженом одређују на период од шест месеци од дана доношења пресуде и да исте могу бити продужаване док не престану разлози због којег су одређене. Ставом четвртим изреке, усвојен је противтужбени захтев. Ставом петим изреке, забрањено је тужили свако даље узнемиравање туженог и наложено јој је да се уздржава од сваког дрског, злонамерног и безобзирног понашања којим се угрожава телесни интегритет, душевно здравље и спокојство туженог лично и преко средстава комуникације под претњом принудног извршења. Ставом шестим изреке, одређено је да се мере заштите од насиља у породици тужили одређују на период од шест месеци од дана доношења ове пресуде и исте могу бити продужаване док не престану разлози због којих су одређене. Ставом седмим изреке, одбијен је противтужбени захтев за одређивање мера заштите од

насиља у породици да се забрани тужиљи да се приближава туженом на удаљеност од 20м. Ставом осмим изреке, одређено је да свака странка сноси своје трошкове.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 95/23 од 21.03.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиље и потврђена првостепена пресуда у ставу петом, шестом и осмом изреке. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиље за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против пресуде донете у другом степену ревизију је благовремено изјавила тужиља због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану одлуку применом члана 408. ЗПП у вези члана 403. став 2. тачка 1. ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20) у вези са чланом 202. Породичног закона, Врховни суд је оценио да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, странке су живеле у браку од 17.07.2016. године из којег имају малолетну ћерку ВВ која је рођена године. Критичном приликом, 12.07.2022. године, дошло је до вербалне расправе странака у њиховом дому у ..., коме је присуствовала и мајка туженог, када је тужени у покушају да спречи сукоб између тужиље и његове мајке, гурнуо тужиљу на стакло од туш кабине. Због догађаја од 12.07.2022. године интервенисала је полиција и туженом је за извршено физичко насиље према тужиљи, изречена хитна мера забране да контактира супругу као жртву насиља и да јој не прилази, чије је трајање истекло 14.07.2022. године. Из извештаја ПУ Јагодина од 12.07.2022. године, по пријави тужиље, утврђено је да је на лицу места констатовано да је тог дана након расправе између странака тужени одгурнуо тужиљу, што се дешавало и у ранијем периоду, када ју је избацивао из куће, да тужиља не жели да поднесе кривичну пријаву, а да тужени негара наводе из пријаве да је тужиљу гурнуо и истиче да је тужиља њега огребала по лицу. Из допунског извештаја Центра 20.12.2022. године утврђено је да тужени током саветодавног рада није износио да је трпео насиље у дужем временском периоду, већ да је тужиља њега изгребала по врату док је покушавао да спречи сукоб између тужиље и његове мајке, те да се из целокупне ситуације не може са сигурношћу утврдити да је тужиља критичном приликом 12.07.2022. године имала намеру да повреди тужиоца, због чега је мишљење органа старатељства да није сврсисходно одређивање предложене мере заштите од насиља у породици туженог у односу на тужиљу.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да је тужиља критичном приликом испољила психичко насиље према туженом у виду вербалног злостављања, вређањем туженог у облику провокације тј. изазивањем на физичко насиље и изговарањем погрдних речи, и то у присуству малолетног детета. Због тога су нижестепени судови одредили меру заштите забране тужиљи даљег узнемиравања туженог у трајању од шест месеци, сматрајући да су за то испуњени законски услови, као и да је, с тим у вези, дато мишљење органа старатељства без утицаја, с обзиром да орган старатељства није узео у обзир елементе психичког насиља супружника испољеног том приликом.

По оцени Врховног суда ревизијом се основано указује на погрешну примену материјалног права.

Наиме, према члану 197. Породичног закона, под насиљем у породици подразумева се понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице (став 1). Насиљем у породици се између осталог, сматра и вређање, свако друго дрско, безобзирно и злонамерно понашање (став 2.).

Полазећи од садржине цитиране законске одредбе, произлази да насиље у породици подразумева свако понашање које одступа од стандарда уобичајеног опхођења и комуницирања са члановима породице због чега правилна примена ове одредбе у поступку за заштиту од насиља у породици обавезује суд да поуздано испита да ли је и како насиље испољено, односно да утврди да ли је конкретно понашање лица за које се тврди да је извршилац насиља (чије понашање се састоји у одређеним радњама, пропуштању, гестикулацији и слично) заиста испољено и да потом, на основу таквог утврђења квалификује то понашање оценом да исто представља насиље у породици или да то ипак није случај. То даље значи и да суд треба да узимајући у обзир све специфичне, објективне и субјективне околности конкретног случаја, заузме став да ли је конкретна радња, односно понашање, такво да се може сматрати дрским, безобзирним и злонамерним понашањем (а то може да буде и вређање и друго вербално малтретирање, као и физичко насртање или телесно повређивање).

У конкретном случају, утврђено је да је повод догађаја од 12.07.2022. године била међусобна свађа (вербалба расправа) странака као супружника, на основу чега су нижестепени судови закључили да је тужилца том приликом узвратила тужиоцу погрдне речи и испољила повишен тон, с обзиром да другачије понашање тужилце у свађи не би било логично, те да је с тога тужилца испољила психичко насиље према туженом у виду вербалног злостављања (вређањем туженог у облику провокације тј. изазивањем на физичко насиље и изговарањем погрдних речи), које оправдава изрицање мере заштите од насиља у породици.

Међутим, закључак о томе да је насиље у породици вршено у било ком виду не може бити засновано на паушалним претпоставкама о томе шта је очекивано понашање појединца у конфликтним ситуацијама, већ на поузданом утврђењу да је конкретно понашање које одступа од стандарда уобичајеног опхођења и комуницирања са члановима породице и које с тога представља насиље у породици, заиста и испољено у тим ситуацијама. Због тога, утврђење да је критичном приликом дошло до међусобне свађе странака као супружника, по оцени Врховног суда, само за себе није довољно за поуздано закључивање да је тужилца том приликом заиста и испољила психичко насиље према туженом на начин на који то закључују нижестепени судови, јер је код наведеног, у том циљу било нужно утврдити конкретне радње које је тужилца испољила према туженом а које имају елементе означеног вида психичког насиља, а што је у конкретном случају изостало.

Услед изнетог, закључак да је тужилца према туженом критичном приликом вршила психичко насиље остао је недовољно испитан, а правилност примене члана 197 Породичног закона на коме је такав закључак заснован спорна, па су нижестепене пресуде у означеном делу одлуке о противтужбеном захтеву морале бити укинуте и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Укинута је и одлука о трошковима поступка, јер зависи од одлуке о главној ствари.

У поновном поступку потребно је да првостепени суд у циљу правилне примене члана 197 Породичног закона најпре поуздано испита да ли у понашању тужиље критичном приликом постоје елементи насиља у породици и (ако је то случај) утврди конкретне радње тужиље којима је насиље испољено, оцени о ком виду испољеног насиља је реч и зависно од тога одреди мере заштите према тужиљи у смислу члана 198. Породичног закона. Осим наведеног, приликом поновног суђења потребно је да има у виду да је према члану 205. Породичног закона овлашћен да утврди чињенице и када оне међу странкама нису спорне, као и чињенице које ни једна странка није изнела и да према члану 287. истог закона није везан границама (против)тужбеног захтева за заштиту од насиља у породици, те да може да одреди меру заштите која није тражена ако оцени да се таквом мером најбоље постиже заштита.

Из наведених разлога, на основу члана 416. став 2. ЗПП одлучено је као у изреци.

Председник већа – судија
Добрила Страјина, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић